

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om
ändring av lagen om minuthandeln och vissa arbetsrörelsers
affärstid**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om minuthandeln och vissa arbetsrörelsers affärstid ändras så att rörelser får hålla öppet vardagar från klockan 7 och i bosättningscentra på söndagar i december och åtta andra söndagar, vilka handels- och industriministeriet

fastställer, mellan klockan 10 och 18. Dessutom skall beviljandet av dispens överföras på länsstyrelserna.

Avsikten är att lagen skall träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläget och beredningen av propositionen

1.1. Nuläget

Lagstifning och praxis

Enligt lagen om minuthandeln och vissa arbetsrörelsers affärstid (435/69), nedan affärstidslagen, är de tillåtna öppettiderna för minuthandeln från klockan 8 till klockan 20 på vardagar och, med vissa undantag, från klockan 8 till klockan 18 på lördagar och helgdagsaftnar. På söndagar och helgdagar skall rörelser i regel vara stängda. I 6 § ingår en förteckning över de speciella former av minuthandel som lagen inte gäller.

Reglerna om öppethållning gjordes år 1989 flexibla genom lagen om ändring av lagen om minuthandeln och vissa arbetsrörelsers affärstid (918/89). Genom lagändringen slopades affärstidsbegränsningarna i fråga om försäljning i butiker och butiksbilar i glesbygderna samt vissa andra, närmast till hemslöjd och trädgårdsprodukter anslutna handelsformer. Med glesbygd avses enligt förordningen om minuthandeln och vissa arbetsrörelsers affärstid

(252/90) områden utanför bosättningscentra för vilka stads- eller byggnadsplan har fastställts. Med bosättningscentrum avses en stad, ett kommuncentrum och annan tät bosättning som är jämförbar med dessa.

I en undersökning om minuthandelns öppettider, "Vähittäiskaupan aukioloaikakysymys" (Helsingfors handelshögskolas publikationer D-141/1991), som handels- och industriministeriet, Handelsbranschens Fackförbund och Detaljhandeln Forskningsstiftelse har finansierat, utreds regleringen av öppettiderna och betydelsen för det finländska samhället av att de görs friare. I undersökningen sammanställs befintligt material i frågan om öppettider och jämförs nuvarande praxis med bl.a. Sverige, där öppettiderna är fria.

De verkliga öppettiderna i Finland tenderar, i synnerhet beträffande dagligvaruhandeln, att ligga mot kvällen. I Sverige har däremot söndagsöppet i och med avregleringen i fråga om öppettiderna blivit allmännare, och mängden gång har inte ens de största dagligvarubutikerna i Sverige vardagsöppet lika länge som i Finland. Däremot är över hälften av affärerna regelbundet öppna på söndagar. Av specialvarubutikerna är i synnerhet kläd- och möbelaf-

färerna i Sverige öppna på söndagar. I Finland är åter de s.k. söndagsvisningarna utan försäljning allmänna t.ex. inom bil- och möbelhandel.

De stadganden i affärstidslagen som begränsar öppethållningen i tätorter har inneburit ett fortsatt dispensförfarande. Antalet ansökningar om dispens har årligen varit mellan 400 och 600, och av dem har 75 — 80 % bifallits. Av de beviljade undantagsloven har knappt hälften gällt sommaren.

Dispens har, i synnerhet med hänvisning till turism, beviljats både för turistcentra och särskilda serviceställen längs huvudvägar samt några s.k. fabriksbutiker. Dessutom har dispens för söndagsöppet under sommaren beviljats i synnerhet s.k. designbutiker för turister. Beviljandet har skett utgående från datum som sökandena har föreslagit. Dispenser för hela landet har beviljats för jultiden. Exempelvis i december 1992 fick butikerna inom detaljhandeln i syfte att förbättra konsumenternas valmöjligheter med dispens hålla öppet två söndagar före jul. För pågående år har affärstidsdelegationen förordat fem söndagar. Det svåra när man beviljar dispens är att behandla rörelserna jämbördigt. Näringsidkare bör inte genom dispens försättas i konkurrensmässigt sett olika situationer, utan alla bör ha samma möjligheter att idka näring.

Dispenserna beviljas av handels- och industriministeriet som har en delegation för beredande behandling av dispensansökningar.

Den nuvarande affärstidslagen motsvarar inte längre konsumenternas behov. Delegationen för konsumentärenden har i sitt konsumentpolitiska program av den 19 december 1991 föreslagit mer flexibla öppettider för rörelser och serviceinrättningar. I programmet anförs också att konsumenterna bör ha tillgång till offentliga tjänster då de har tid att utnyttja dem, dvs. på kvällar och under veckoslut.

Konkurrensverket föreslog den 23 mars 1992 för handels- och industriministeriet att ministeriet skulle vidta åtgärder för upphävande av affärstidslagen, eftersom den är onödigt och inverkar hämmande på den ekonomiska konkurrensen. Verket konstaterade att affärstidslagen försatte olika distributionskanaler i sinsemellan olika ställning.

Även i protokollet till den nuvarande regeringens program konstateras att begränsningarna i fråga om handelsrörelsernas öppethållande skall lindras.

Andra länder

I Sverige blev öppettiderna helt fria år 1972. Tonvikten hos de svenska öppettiderna ligger mer på veckosluten än i Finland. I allmänhet är inte ens vardagsöppettiderna för de största svenska dagligvarubutikerna lika långa som öppettiderna i Finland. Däremot håller över hälften av affärerna regelbundet öppet på söndagar, i synnerhet småbutikerna av den s.k. convenience store-typen. Av specialvaruaffärerna har i synnerhet de svenska klädbutikerna och möbelaffärerna söndagsöppet. I Norge är de tillåtna öppettiderna klockan 6-20 från måndag till fredag och klockan 6-18 på lördag. Kommunerna har rätt att förlänga öppettiderna och att tillåta söndagsöppet mellan klockan 14 och 19. I Danmark har öppettiderna begränsats och affärerna har stängt söndagar. Där bereds emellertid som bäst en lagändring. Affärerna kan i regel hålla söndagsöppet i bl.a. Belgien, Frankrike, Italien, Luxemburg, Portugal, Skottland och Spanien. Butikernas affärstider har inte harmoniserats genom bestämmelser inom Europeiska gemenskaperna.

1.2. Föreslagna ändringar

I denna proposition föreslås att söndagsöppet för yrkesmässig minuthandel samt rak- och frisersalongsrörelse även skall tillåtas i bosättningscentra i december och i hela landet årligen åtta andra söndagar som handels- och industriministeriet fastställer. I praktiken har rörelser under den senaste tiden genom dispens tillåtits ha öppet i december under två söndagar för att öka konsumenternas valmöjligheter. Då beslut fattas om de åtta övriga föreslagna söndagarna då butikerna i hela landet kunde ha öppet försöker man beakta handels och konsumenternas behov. Den möjlighet för rörelserna att ha öppet från klockan sju som nu föreslås bli tillåten förbättrar deras möjligheter att betjäna t.ex. förvärvsarbetande konsumenter.

En av regeringens centrala principer då centralförvaltningen reformerades var att vid ministerierna och inom den övriga centralförvaltningen i regel endast tillståndsärenden som är av betydelse för hela landet skall behandlas. Behandlingen av övriga tillstånd överförs på regionförvaltningen. I enlighet med detta föreslås det att beviljandet av dispenser från de begränsningar i affärstiderna som

fortfarande är i kraft och som gäller öppettider skall överföras från handels- och industriministeriet till länsstyrelserna. Det passar bättre för regionförvaltningen än för ministeriet att fatta beslut i dylika enskilda fall. Då kan också de lokala behoven och konkurrensläget bättre beaktas än för närvarande. Länsstyrelserna organiserar beviljandet av dispenser enligt sin förvaltning.

2. Propositionens verkningar

Genom propositionen kan förvaltningen göras lättare; bl.a. upphör affärstidsdelegationens verksamhet. Den minskar också i någon mån antalet dispenser. Behandlingen av ansökningar om dispens vid länsstyrelserna kan skötas med nuvarande personal.

Den föreslagna möjligheten att öppna rörelsenas vardagar klockan 7 medför knappast några större förändringar i nuvarande praxis. Främst små brödbutiker o.a. dylika butiker kan ha öppet på morgnarna. Söndagsöppet är i dagens läge med dispens tillåtet i december. De övriga åtta söndagar som föreslås skall fastställas enligt konsumenternas behov under efterfrågesäsonger. De blir troligtvis mera omfattande handelsdagar. Utvidgade öppettider kan i någon mån öka antalet arbetsplatser med deltidsarbete bl.a. för unga.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag på handels- och industriministeriet.

Ministeriet inbegärde i december 1992 utlåtanden om förslagets huvudprinciper, enligt vilka butikerna inom detaljhandeln skulle tillåtas hålla öppet alla veckodagar från klockan 8 till klockan 20. Förslaget innebar att rörelser skulle hålla stängt på kyrkliga högtidsdagar och att den tillåtna öppettiden dagar före helgdagar, såsom enligt nuvarande praxis, skulle vara kortare. Om förslaget yttrade sig finansministeriet, arbetsministeriet, konkur-

rensverket, konsumentverket, konsumentforskningscentralen, Finlands evangelisk-lutherska kyrka, Handels Centralförbund, Kaupan Työntajaliitto KTL ry, Detaljhandels Centralförbund r.f., Företagarnas Centralförbund i Finland rf, Centralhandelskammaren, Suomen Bensiinikauppiain Liitto SBL ry, Hotelli- ja Ravitsemisalan Yrittäjiliitto ry, Kioskiliitto ry, Finlands Konsumentförbund r.f., Kuluttajat-Konsumenterna ry, Handelsbranschens fackförbund r.f., Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC r.f., Kaupanalan esimiesliitto ry och Auto- ja konekaupan toimihenkilöliitto ATH ry. Handels- och industriministeriet hörde med anledning av utlåtandena den 19 april 1993 vissa av handelns, konsumenternas och fackföreningsrörelsens organisationer. Utgående från utlåtandena och hörandet kan följande konstateras.

Handelsbranschens organisationer stöder förslaget att helt slopa begränsningarna i fråga om öppethållningen. De fackliga organisationerna är beredda att acceptera att affärerna håller öppet åtta fastställda söndagar om året. Finlands Konsumentförbund samt konsument- och konkurrensmyndigheterna stöder fri öppethållning. Kyrkan motsätter sig söndagsöppet av etisk-moraliska skäl. Om öppethållning likväl tillåts på söndagar, vore det ur kyrkans synvinkel positivt att öppethållningen inte börjar förrän klockan 12 på dagen. Den lösning i fråga om liberaliserandet av öppettiderna som föreslås kom man till vid förhandlingar den 30 september 1993, i vilka utöver handels- och industriministeriet deltog Handelsbranchens fackförbud r.f., Handels centralförbud, Detaljhandels centralförbud r.f. och Finlands konsumentförbund r.f.

Handeln, fackföreningsrörelsen och kyrkan motsatte sig, då de hördes, alla det förslag i vissa utlåtanden enligt vilket beslutsfattandet skall överföras på kommunerna. För att göra förvaltningen lättare har man i förslaget stannat för att överföra beviljandet av dispenser till länsstyrelserna. Om detta har förhandlats med inrikesministeriet.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslaget

1 §. Enligt 1 mom. är den tillåtna affärstiden för yrkesmässig minuthandel samt rak- och frisersalongsrörelse vardagar mellan klockan 7 och 20. På lördagar och de helgdagsaftnar som nämns i paragrafen upphör den tillåtna öppettiden klockan 18. Enligt det nya 2 mom. som föreslås skall rörelserna kunna hålla öppet mellan klockan 10 och 18 i december. I praktiken har det under de senaste åren med dispens varit tillåtet att ha öppet de nämnda klockslagen under jultiden. Dessutom kan rörelserna årligen ha öppet mellan klockan 10 och 18 åtta söndagar som handels- och industriministeriet fastställer. Då beslut fattas om dessa s.k. riksomfattande handelsdagar bör handelns och konsumenternas behov beaktas samt de organisationer som nämns i paragrafen höras innan beslutet fattas. Dagarna skall kunna fastställas antingen årligen eller i form av flera beslut för en kortare tidsperiod åt gången. Besluten skall kunna fattas antingen på ansökan av organisationerna eller utan ansökan.

2 §. Enligt 1 mom. skall yrkesmässig minuthandel samt rak- och frisersalongsrörelse i regel vara förbjuden de söndagar som inte avses i 1 § 2 mom. samt på kyrkliga högtidsdagar, första maj och självständighetsdagen.

4 §. Ändringen av 2 mom. är av teknisk natur. Enligt momentet skall chefen för polisdistriktet kunna tillåta att utställningar i samband med vilka försäljning inte äger rum anordnas i affärslokaler utanför den tillåtna öppettiden. I fråga om söndagar under jultiden och åtta andra söndagar gäller tillståndet den tid under vilken rörelser enligt 1 § 2 mom. inte får hålla öppet.

5 §. Eftersom det trots förslaget om mer fria öppettider i praktiken kommer att finnas behov av undantag från de stadgade allmänna öppet-

tiderna, föreslås att länsstyrelsen av särskilda skäl skall kunna tillåta öppethållande även på andra tider än de stadgade öppettiderna. Länsstyrelsen kan bättre än handels- och industriministeriet beakta de särskilda behoven och situationen lokalt.

Som särskilda skäl kan t.ex. nämnas de nuvarande särförhållandena i förorter och i skärgården samt i samband med gränshandel och turism. En rörelse kan vara placerad så att läget i praktiken kan jämföras med glesbygd, även om det ligger inom ett område med stads- eller byggnadsplan. När beslut om dispens fattas skall uppmärksamhet också kunna fästas vid konsumenternas specialbehov och tillgången till tjänster. Även minuthandel i anslutning till olika konst- och hobbyevenemang, utställningar och mässor samt andra allmänna tillställningar skall kunna tillåtas genom dispens. Då undantag beviljas skall det också tillses att näringsidkarna får en rättvis och jämlik behandling samt att rörelsernas inbördes konkurrenssituation inte rubbas allvarligt.

Beslut som gäller dispens skall naturligtvis kunna innehålla villkor, och dispensen skall kunna vara tidsbegränsad eller gälla tills vidare. Länsstyrelsen kan naturligtvis bevilja dispens endast inom ifrågavarande läns område och dispenser enligt företedda särskilda skäl skall i regel endast kunna vara lokala. I paragrafen finns också ett stadgande om återtagande av beviljad dispens.

2. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om minuthandelns och vissa arbetsrörelers affärstid

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 24 juni 1969 om minuthandelns och vissa arbetsrörelers affärstid (435/69) 1 § 1 mom., 2 § 1 mom., 4 § 2 mom. och 5 §, sådana de lyder, 1 § 1 mom. i lag av den 20 oktober 1989 (918/89), 2 § 1 mom. och 4 § 2 mom. i lag av den 17 december 1971 (919/71) samt 5 § ändrad genom nämnda lagar av den 17 december 1971 och av den 20 oktober 1989, samt

fogas till 1 §, sådan den lyder ändrad genom nämnda lagar av den 17 december 1971 och av den 20 oktober 1989, ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., som följer:

1 §

Om inte något annat stadgas i denna lag får yrkesmässig minuthandel samt rak- och frisersalongsrörelse idkas vardagar mellan klockan 7 och 20, förutom lördagar samt självständighetsdagens afton, nyårsafton, påskafton och valborgsmässoafton mellan klockan 7 och 18.

På söndagar får yrkesmässig minuthandel samt rak- och frisersalongsrörelse, om inte något annat stadgas i denna lag, idkas mellan klockan 10 och 18 i december och åtta andra söndagar under året, vilka fastställs av handels- och industriministeriet sedan de organisationer som representerar handeln, arbetsgivarna och arbetstagarna har hörts.

2 §

På kyrkliga högtidsdagar, självständighetsdagen, första maj och andra söndagar än de som avses i 1 § 2 mom. får yrkesmässig minuthandel samt rak- och frisersalongsrörelse inte idkas, om inte annat följer av 3—6 §§.

4 §

Chefen för polisdistriktet har rätt att på villkor som han bestämmer tillåta att en affärslokal som avses i 1 § 3 mom. hålls öppen på dagar som avses i 1 § 2 mom. och 2 § 1 mom. för anordnande av utställning i samband med vilken försäljning inte äger rum och avgiftsbelagda tjänster inte utförs.

5 §

Länsstyrelsen kan av särskilda skäl tillåta att yrkesmässig minuthandel och rak- och frisersalongsrörelse idkas även på andra tider än de som anges i 1—3 §§. Dispens kan återtats, om de väsentliga förutsättningarna för beviljandet av tillståndet inte längre föreligger eller vid brott mot villkoren för tillståndet.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Helsingfors den 29 oktober 1993

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Handels- och industriminister *Seppo Kääriäinen*

Lag

om ändring av lagen om minuthandeln och vissa arbetsrörelsers affärstid

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 24 juni 1969 om minuthandeln och vissa arbetsrörelsers affärstid (435/69) 1 § 1 mom., 2 § 1 mom., 4 § 2 mom. och 5 §, sådana de lyder, 1 § 1 mom. i lag av den 20 oktober 1989 (918/89), 2 § 1 mom. och 4 § 2 mom. i lag av den 17 december 1971 (919/71) samt 5 § ändrad genom nämnda lagar av den 17 december 1971 och av den 20 oktober 1989, samt

fogas till 1 §, sådan den lyder ändrad genom nämnda lagar av den 17 december 1971 och av den 20 oktober 1989, ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., som följer:

Gällande lydelse

Yrkesmässig minuthandel samt rak- och frisersalongsrörelse får, om inte något annat stadgas i denna lag, idkas vardagar mellan klockan åtta och tjugo, utom lördagar, dagen före självständighetsdagen, samt nyårs-, påsk- och valborgsmässoaftonen, då sådan handel och rörelse får idkas mellan klockan åtta och aderton.

Föreslagen lydelse

1 §

Om inte något annat stadgas i denna lag får yrkesmässig minuthandel samt rak- och frisersalongsrörelse idkas vardagar mellan klockan 7 och 20 förutom lördagar samt självständighetsdagens afton, nyårsafton, påskafton och valborgsmässoafton mellan klockan 7 och 18.

På söndagar får yrkesmässig minuthandel samt rak- och frisersalongsrörelse, om inte något annat stadgas i denna lag, idkas mellan klockan 10 och 18 december och åtta andra söndagar under året, vilka fastställs av handels- och industriministeriet sedan de organisationer som representerar handeln, arbetsgivarna och arbetstagarna har hörts.

2 §

På söndag, kyrklig högtidsdag, självständighetsdagen och första maj får yrkesmässig minuthandel samt rak- och frisersalongsrörelse icke bedrivas, såvida ej annat följer av stadgandena i 3—6 §§.

2 §

På kyrkliga högtidsdagar, självständighetsdagen, första maj och andra söndagar än de som avses i 1 § 2 mom. får yrkesmässig minuthandel samt rak- och frisersalongsrörelse inte idkas, om inte annat följer av 3—6 §§.

4 §

Chefen för polisdistriktet äger rätt att på villkor som han bestämmer tillåta, att i 1 § 2 mom. avsedd affärslokal hålles öppen på dagar, som avses i 2 § 1 mom., för anordnande av utställning i samband med vilken försäljning icke äger rum eller med avgift belagda tjänster icke utförs.

Chefen för polisdistriktet har rätt att på villkor som han bestämmer tillåta att en affärslokal som avses i 1 § 3 mom. hålls öppen på dagar som avses i 1 § 2 mom. och 2 § 1 mom. för anordnande av utställning i samband med vilken försäljning icke äger rum och avgiftsbelagda tjänster inte utförs.

Gällande lydelse

5 §

Handels- och industriministeriet kan, på synnerliga skäl och på villkor som ministeriet bestämmer, medgiva undantag från bestämmelserna om, när yrkesmässig minuthandel samt rak- och frisersalongsrörelse får bedrivas.

För beredning av ärenden som nämns i 1 mom. tillsätter handels- och industriministeriet för tre år i sänder en delegation som, utom ordföranden som representerar handels- och industriministeriet, har högst åtta andra medlemmar av vilka en skall företräda arbetsministeriet och de övriga handeln, de anställda inom handeln och konsumenterna. För delagationens medlemmar förordnas personliga suppleanter. På delegationen tillämpas bestämmelserna om statens kommittéer.

Föreslagen lydelse

5 §

Länsstyrelsen kan av särskilda skäl tillåta att yrkesmässig minuthandel och rak- och frisersalongsrörelse idkas även på andra tider än de som anges i 1—3 §§. Dispens kan återtats, om de väsentliga förutsättningarna för beviljandet av tillståndet inte längre föreligger eller vid brott mot villkoren för tillståndet.

Denna lagen träder i kraft den
199 .
